

Piše: Igor Isailović

Srpski -new deal-

Novi dogovor ili new deal (1933–1939) bio je američki nacionalni program predsednika Frenklina Ruzvelta za donošenje ekonomskog olakšanja zbog teških posledica velike depresije. (Wikipedia)

Činjenica da je na poslednjim izborima u Srbiji došlo do „novog političkog poretka“, tj. apsolutnu političku vlast preuzela je jedna politička grupacija, te da je navedena politička grupacija vlast preuzela zbog odlučnosti u strukturalne promene, te najave budućeg premijera da „više ništa neće biti isto“ – ukazuju na to da se sprema Srpski new deal.

Komunizam, kasnije socijalizam, a posebno „rana demokratija“, unazadili su društvo za jedan vek. Politički sistem „i svačije i ničije“ u Srbiji utemeljio je korupciju, krađu, otimačinu, nepotizam, nerad, kriminal... kao pravila ponašanja. Da bi „stali na zelenu granu“, biće potrebno mnogo i vremena i truda jer je dobro poznato da smo mi ekscentrični veći nego bilo koji drugi narod, tj. većina postkomunističkih zemalja je prošla tranziciju, ali tranzicija kod nas traje već nekoliko decenija.

Većina zemalja je davno shvatila da je ekonomska reforma najbitnija za jačanje nacije, za jačanje zemlje, nama je za to trebalo takođe nekoliko decenija, do sada smo mislili da je to „svjetlo oružje“.

Već nekoliko decenija smo taoci ratnih zločinaca, sumnjivih bogataša, sumnjivih političara punih džepova, sumnjivo bogatih državnih službenika, nemi posmatrači bezbroj afera u kojima je pljačkan jadan državni budžet. Svemu ovome pogodovala je vlast koju su činile nespajive političke stranke, pa je izgovora za neuspjeh i prebacivanje odgovornosti bilo i previše.

Nagli i jasni zaokret birača ka političkoj opciji koja se jasno opredelila za borbu protiv korupcije, za nove državne, a ne privatne investicije, za borbu protiv nerada i nepotizma, te najjave da će se borba u ovim segmentima nastaviti pojačanim tempom – dobra su naznaka strukturnih promena u našem društvu.

Nastavak borbe protiv korupcije

Nastavak borbe protiv korupcije je neminovan, ali se strategija mora promeniti jer se zbog stalnih afera stiče utisak da se ova boljka razvija, a ne smanjuje. Naime, afere i hapšenja poslednji su stadijum ove bolesti, pa imajući u vidu da su mnogi segmenti u poodmakloj fazi (jer je afera i previše), sledi da je neminovno postaviti novi sistem koji će zloupotrebe sprečiti u samom startu, a ne na kraju kada su štetne posledice već nastale.

Reforma sistemskih propisa

Osim usklađivanja propisa sa propisima Evropske unije, naš pravni sistem treba promeniti tako da propisi posluže ekonomskoj reformi, a ne štetočinama sistema.

– **Zakon o stečaju.** U doba krize i depresije određena privredna društva opstala su zahvaljujući odredbama zakona o stečaju, tačnije odredbama koje regulišu oblast reorganizacije privrednih društava. Naime, mnogo je posrnutih privrednih društava spašeno od propadanja i nestajanja usvajanjem plana reorganizacije i unapred pripremljenim planovima reorganizacije. U ovoj oblasti, međutim, nije sve u najboljem redu jer se s vremena na vreme pojavljuju velike zloupotrebe i prevare.

– **Zakon o radu.** Svuda u svetu je pravilo da posla ima samo za najvrednije. Svuda u svetu dati nekom otkaz i nije velika filozofija. S druge strane, logično je da se niko neće odreći vrednih i uspešnih radnika.

Novi sistem borbe protiv korupcije mora biti postavljen na sledećim temeljima:

– **Analiza svih „uskih grla“ koja su izvor korupcije i nov funkcionalni sistem.** Na primer, zašto bi neko i pomislio na korupciju prilikom apliciranja za građevinsku dozvolu kada bi se građevinska dozvola izdavala u zakonom propisanim rokovima i jasnim uslovima za sve investitore?

– **Ispitivanje porekla imovine.** Potrebno je da za svakog građanina postoji baza njegove imovine. Ova baza bi kroz posredan način ukazivala na to ko pošteno zarađuje, a ko se bavi kriminalnim delima. Na taj način će država imati mehanizme da oduzima imovinu državnim službenicima koji nemaju objašnjenje odakle im tolika imovina kada su zarade u javnom sektoru i više nego skromne. Posle ovih aktivnosti uveren sam da bi se i broj zaposlenih u javnom sektoru smanjio jer je neobjašnjivo kolika je potražnja za radnim mestom u javnom sektoru gde su zarade skromne.

– **Novi sistem javnih nabavki.** Informacija da je ova ili ona javna nabavka već za nekog pripremljena više nikog i ne čudi. Postavljanje uslova koje može da ispuni samo jedno društvo više i nije vest. Mehanizam zaštite prava učesnika u javnoj nabavci i ne postoji u pravom smislu te reči. U ovoj oblasti je pre svega potrebno ukinuti velika diskreciona ovlašćenja onih koji imaju potrebe za javnim nabavkama i uvesti sudsku efikasnu zaštitu.

Kod nas je nemoguće otkazati zaposlenom ugovor o radu. Kod nas je pravilo da se lekarska opravdanja dobijaju i za kijavicu. Kod nas je neradnik svetinja. Ovaj sistem radnopravnog zakonodavstva neophodno je iz korena promeniti ukoliko plediramo za nove investicije.

– **Kancelarija za velike investicije.** Zemlje u okruženju koje su privukle velike investicije poduhvate formirale su kancelarije za brze odgovore, tj. velike investicije koje su pokazale daleko veću efikasnost od već postojećih birokratskih aparata. Kabineti ministarstva moraju takođe biti uvek širom otvoreni za sve one koji planiraju nova radna mesta i uređenje naše posustale privrede. Gospoda veliki investitori, ali ni bilo koji drugi zaposlenog, ne bi smeli da se susreću sa birokratskim začkoljicama. Posao nije lagan, ali nije ni nerešiv.

– **Poreske reforme.** U ovoj oblasti je potrebno uspostaviti sistem u kome će svako biti u mogućnosti da izvršava svoju poresku obavezu, zatim sistem u kome će svako

Reformu srpskog društva moguće je ostvariti, samo je potrebna odlučnost i solidarnost svih nas.

morati da izvršava svoju obavezu, a zatim i sistem u kome će svako biti kažnjen ako ne izvršava svoju obavezu. U ovoj oblasti sada vlada javašluk. Onaj koji plaća porez i ostale dažbine obično je predmet kontrola i naknadnih zaduženja jer se poreski organi drže pravila: „oni koji plaćaju platiće i više, a oni koji ne plaćaju na njih ne treba trošiti vreme“.

Promena svesti građanin

Svest građana najteže je promeniti, naterati nekog da radi posao za koji je plaćen, za platu, za opšte dobro. To da je u privatnoj inicijativi budućnost za sada je utopija. Međutim, stanje svesti građana biće izmenjeno kao posledica ostvarivanja sledećih dela:

- * u javnom sektoru je moguće ostvariti samo zaradu, a ne i dodatnu „zaradu“ u vidu korupcije;
- * džaba je zarada ukoliko je nemoguće dokazati poreklo imovine;
- * jasne i odlučne sankcije za kočničare sistema;
- * lak način otkaza ugovora o radu za sve neradnike;
- * smanjenje poreskih stopa i sistem naplate poreza od svih obveznika.

Dakle, srpski „new deal“ nije utopija, tj. nije ideologija koju je teško objasniti i ostvariti.

Igor Isailović, advokat